

De dierentuin heeft zijn langste tijd wel gehad

Om hun doelen te halen, doden dierentuinen nu zelf hun leeuwen en giraffen. De rol van de parken staat weer ter discussie, schrijft hoogleraar Pim Martens.

De dierentuin van Kopenhagen had eerder al Marius de giraf gedood en aan de leeuwen gevoerd. En nu een gezin van vier leeuwen, omdat er een nieuwe mannelijke leeuw arriveerde. Er was geen keuze, zegt de dierentuin. De twee oude leeuwen verloren hun plaats in de hiërarchie, de kleintjes zouden zijn opgegeten door de nieuwkomer, een nieuw onderkomen was niet voorhanden.

Dit soort berichten stelt opnieuw de rol van dierentuinen ter discussie.

Dierentuinen zijn geëvolueerd van verzamelaars van dieren naar wetenschapscentra, van attracties naar pleitbezorgers voor het behoud van diersoorten.

De laatste jaren hebben moderne dierentuinen ook een nieuwe rol op zich genomen, die van pleitbezorgers van duurzame ontwikkeling. Zo is er in de laatste vijftig jaar een wereldwijde 'dierentuinengemeenschap' ontstaan die natuur- en biodiversiteitsbehoud probeert te ondersteunen door fokprogramma's en kweekprojecten in en buiten de dierentuin.

Hun doel is tegenwoordig om de bezoekers te verbinden met de natuur en het dierenrijk, en het ecologisch bewustzijn te stimuleren.

Ondanks deze ontwikkelingen blijft de vraag wat de 'raison d'être' van de hedendaagse dierentuin moet zijn? Met toenemende aandacht voor internationale biodiversiteitsvraagstukken proberen dierentuinen een rol in de bescherming van (beschermde) diersoorten te hebben, direct of indirect via hun educatieve programma's.

Maar er is nauwelijks of geen bewijs dat dierentuinen een essentiële rol vervullen in het behoud van diersoorten. En het educatieve vermogen blijft beperkt tot een selecte groep mensen.

Welpjes in de dierentuin van Kopenhagen, waar onlangs vier leeuwen zijn afgemaakt. FOTO EPA

Het blijft natuurlijk lastig. Dierentuinen zijn commerciële ondernemingen, gericht op het entertainen van een veeleisend publiek. Tegelijkertijd moeten zij tijd en geld besteden aan natuurbehoud.

Verder willen bezoekers de dieren liefst van dichtbij zien, maar de interactie tussen dier en bezoeker is niet altijd optimaal voor het welzijn van de dieren.

Avonturenpark

Dierenpark Emmen veranderde van naam en heet voortaan Wildlands Adventure Zoo Emmen. De nieuwe naam moet duidelijk maken dat het park meer is dan een gewone dierentuin: "een expeditie, een avontuur in een wereld vol spannende verhalen".

Maar laten we eerlijk zijn, als dierentuinen niet het publiek maar werkelijk de dieren centraal stellen, zouden zij er heel anders uitzien. Tegenstrijdige doelen dus.

Hoe kunnen dierentuinen het beschermen van soorten beter verenigen met het beschermen van het leven en de levenskwaliteit van individuele dieren? Feit is dat dierentuinen van vandaag hun rol actief moeten verdedigen. Zo'n actie van de dierentuin van Kopenhagen laat al zien dat ergens iets fout zit.

De dierentuinen van nu moeten veel meer de rol van opvangcentra vervullen voor (beschermde) dieren in nood die later terug in de natuur geplaatst kunnen worden. En niet langer dienen als pretpark waar ook

nog dieren in rondlopen.

Zoals de beroemdste dierentuin-eigenaar van Groot-Brittannië, Damian Aspinall, onlangs zei: "We moeten dierentuinen de komende twintig tot dertig jaar afbouwen en omvormen. Het is verkeerd om levende wezens levenslang gevangen te houden zonder uitzicht op vrijlating. En met de kans om gedood te worden."

De vier leeuwen in Kopenhagen zijn niet de enige. Een woordvoerder van de European Association of Zoos and Aquaria vertelde onlangs aan CNN dat in Europese dierentuinen elk jaar drie- tot vijfduizend dieren – uit 'populatiemanagement' overwegingen – worden gedood. Dit stimuleert mijn ecologisch bewustzijn niet.

Pim Martens
hoogleraar duurzame ontwikkeling aan de Universiteit van Maastricht

commentaar

De mening van de krant, verwoord door leden van de hoofdredactie en senior redacteuren.

Afwachten waar het klimaat heen gaat is meer iets voor salonsceptici

De scenario's mogen dan allemaal somber zijn, er valt nog wel wat te kiezen

Weer een klimaatrapport dat nog somberder stemt dan de voorgaande versie: voor veel koraalriffen is er geen redden meer aan, het Noordpoolgebied komt in gevaar. Dat is dan nog het meest florisante scenario volgens het IPCC, het klimaatbureau van de Verenigde Naties. De aarde warmt in dat geval 'slechts' één graad op, vergeleken met nu. Zelfs dat lukt alleen als de mensheid bereid is om zich aan te passen, te beginnen met het afkicken van de 'verslaving aan olie en gas'. Die boodschap zal wellicht zwaar op de maag vallen. Waarom zou

je je nog inspannen als de zaak toch al reddeloos verloren is? Een dergelijk cynisme, hoe verklaarbaar ook, is misplaatst. Er is een keuze. Ook al is klimaatschade volgens de huidige inzichten deels onafwendbaar, de mate waarin dit gebeurt is nog beïnvloedbaar. Een graad meer of minder maakt een enorm verschil, letterlijk tussen leven en dood. In het zwartste scenario van het IPCC, vier graden erbij, komt wereldwijd de voedselproductie in gevaar. In de minder erge scenario's zullen in delen van de wereld oogsten mislukken door hitte en gebrek aan water. Dat valt te beïnvloeden, is het goede nieuws.

Het klopt dat de scenario's inschattingen zijn, op basis van de huidige inzichten. Het kan een beetje meevallen, het kan ook nog iets erger uitpakken. We kunnen ons hoe dan ook niet de luxe permitteren om dit rapport af te doen als koffiedik kijken en eerst maar eens rustig af te wachten hoe het gaat; dat is meer iets voor salonsceptici. Voor Nederland blijven de gevolgen van de opwarming vermoedelijk nog wel beheersbaar. Ver weg zijn ze in het ergste geval desastreus, en in een minder extreem scenario nog altijd behoorlijk ernstig. Het ergste wat er kan gebeuren, is dat mensen, lamgeslagen door doemscenario's, het bijltje erbij

neergooien. Niemand kan in zijn eentje het verschil maken. Maar de optelsom van alle individuele bijdragen, hoe klein ze afzonderlijk ook zijn, stelt wel degelijk wat voor. De keuze is er: een auto met een stekker in plaats van een tankdop, een deelauto, zonnepanelen. In het dagelijkse leven liggen de mogelijkheden al helemaal voor het oprapen: een paar keer per week minder vlees en bij het boodschappen doen even opletten of de groente niet de halve wereld over is gevlogen. Met respect voor ieders keuzevrijheid: het is niet te veel gevraagd dat ieder zijn steentje bijdraagt. Kleine moeite, gewoon doen.